

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgávudagar: týsdag, hósdag og leygardag

Lýsingar skulu vera okkum í hendi í seinasta lagi kl. 10 dagin fyri útgávudagin

Útgevari:
P/f Sosialurin
Ábyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller
Fyrirtaksstjóri:
Krisjan Dahl
Bláðfólk:
Hegni Djurhuus
Randi Jacobsen
Dagny Joensen
Uppseting:
P/f Sosialurin
Prent:
P/f Pressan 1981

Grundarlagið undir ferða- fólkavinnuni

NÚ tað nærkast ljósari tíðum, og sólin alt oftari sær niður til okkara fara vit aftur at hugsa um summarfrítíðina og um, hvat vit skulu brúka hana til. Mong av okkum fara at leita burtur í onnur lond, meðan nógur heldur vilja vitja vinir og kenningar heima og siggja okkara egnu vøkru náttúru.

MEN um somu tíð gera útlendingar í hóptali klárt til eitt summar í Føroyum. Flestu teirra hava longu bílagt sær ferðaseðil.

HVUSSU er so stætt í Føroyum — hava vit møguleikar at taka ímóti teimum fremmandu, munnu mong av okkum spyrja. Til tað er at siga, at økta talið av ferðafólki setir størri krøv til bústaðarmøguleikar og onnur viðurskipti her heima enn nakrantíð áður.

TIL tess at bota um hesar møguleikar, soleiðis at tey fremmandu ikki heilt verða slept uppá fjall, tá tey koma til hetta fjarskotna landið at vitja, setti undanfarna landsstýrið ein arbeiðsátt til at koma við einum áliti UM EIN FRAMTÍÐAR FERÐAFÓLKAPOLITIK. Hetta álitið gav tað úrslit, at samtykt varð ein lóg um eina ferðafólkamiðstöð og eisini er leiðari settur.

UPPGÁVAN hjá miðstöðini er at bota um møguleikarnar hjá ferðafólki, ið leita henda vegin og eisini at skapa møguleikar hjá føroyingum at vinna sær nógur oyru burtur úr hesi nýggju vinnuni, sum ferðafólkavinnan er og kanska verður í enn størri mun í framtíðini.

MEN so komu trupulleikarnir og hóttu við at forkoma øllum tí arbeiði, sum m.a. ferðafólkamiðstöðin skal arbeiða við. Fyrst var tað Norðna.

SKIPIÐ hevði og hevur framvegis trupulleikar at fáa raksturinn at bera seg. Landið kom við eini innspæring, sum hevur gjørt, at skipið kann halda fram nakað enn. Vit hava síðani frætt, at reiðarið ikki fer at koma til landið enn at biðja um mógulig veðhald. Roynst verður nú at fáa bygt uppafurt tað, sum fór fyrri skeyti í Kielar-ævintýrinum. Vit kunnu so bert vóna, at Norðna fer at hava lív lagað, og at tey fólk, sum í framtíðini skulu reka hetta skip, megna uppgáv-

oddagrein

una og læra av gjørdum mistøkum. Bjarga vit Norðna, so er tað livsneyðuga grundarlagið — flutningur av ferðafólki — í lagi — til tess at vit kunnu fáa eina skipaða og nakað økta ferðafólkavinnu.

MEN so komu tíðindini um Hotel Føroyar. Hetta stóra og stásiliga gistigarhús kundi ikki bera seg og fór tí á húsagang. Nú vóru so fleiri møguleikar umræddir eitt nú at onkur útlendingur kanska fór at keypa tað, ella at føroyingar skuldu brúka tað til annað enn hotel. Tað, sum so hendi var, at ein privatpersónur í Føroyum keypti hotellid. Vit kunnu fegnast um, at hotellid ikki fór á fremmandar hendur, men at tað varð verandi á føroyskum hondum. Hvat hesum keypinum annar viðvikur, skulu vit nema við seinni. Nú er so bert at vóna, at tað verður ríkið rætt og til frama fyri tað fólk, sum her býr og tey, sum ætla at vitja land okkara.

NÚ tað tykist sum um at Norðna verður siglandi og at fyrrverandi Hotel Føroyar fer at lata uppafurt, so eru bjartar vónir fyri ferðafólkavinnuna, at vit kunnu skapa sømiligar umstøður fyri teimum fremmandu, sum vitja.

TAD eru helst mong, sum ikki ynskja at siggja Føroyar sum ferðafólkaland burturav. Hetta ynskja vit heldur ikki, men vit duga at siggja, at stóðan í dag er alt annað enn haldbar. Vit kunnu ikki skulka okkum undan teirri ábyrgd tað er at hava umstøður og møguleikar fyri tey fremmandu sum koma henda vegin. Og at føroyingar so kunnu vinna sær nakað av peningi frá teimum er heldur einki at siga til.

MEN so er spurningurin bert, hvar markið liggur, soleiðis at vit ikki fáa hópturismuna til Føroya.

TANN óttin nýtist kanska ikki at vera so stórur, tí hvat vit enn gera fyri at fáa ferðafólk henda vegin, so vita vit, at veðurlagið setir sítt náttúrliga mark fyri møguleikunum. Og tað er kanska tann besta bremsan ímóti hópturismu.

jamú

Framhald av síðu 3

Ráðgevari landsstýrisins, Orkuraðið, hevur í hesum føri vist á so stórar veikleikar í ætlanum SEV's, at figgingar-spurningurin ikki er búgvinn til støðutakan.

Trýst ella samarbeiði

Møguliga kann SEV trýsta seg ígjøgnum við Eiði C, og vit verða móguliga noyddir at veðhalda, tí at onkur kennir seg bundan av eini vegleiðandi atkvøðugreiðslu millum kommunustýrslimir, mælar henda til at byggja Eiði C (12,3 mill. kilowattimar).

Men tá má metast, at álitið er burtur og ilt verður at sleppa viðari við tóku av eystursíðuni og øllum vatni suður á Veðranes tí eg eri sannførdur um, at sjálvt tá er útygging í 140-150 metra hædd so grundleggjandi skeiv, at ein lógtingsmeirluti góðtekur hana ikki, sjálvt um argument um, at so er skeiva útyggingin við Eiði upp aftur dýrari, tá verða nýtt.

Nú er ikki at fara undir »lumping og linking«, men at lata hurðarnar upp og fara í eina álitiskennda viðgerð av møguleikum.

Vit vita, at eitt matematiskt »model« er gjøgn-umroknað. Hetta sýnir hvar byrgingarnar skulu liggja, og vit sum góðtaka hesa útrokning, mugu hav verulig mótrógv frá SEV áðrenn vit góða útygging í 140-150 metra hædd.

56 mill. kilowatt- timar ella 100 mill. kilowatttimar

Sum nevnt viðgongur Klæmint Weihe, at SEV ætlar at útygginga Eystur-oyinna til fulnar og ætlar at lata seg noyða við 56 mill. kilowattimar. Tá ætla teir helst at nýta H&S ætlanina sum sýnd er á myndini. Henda ætlan fevnir um tveir langar tunnlar alla oyinna á longd, onnur eystanfyrir og hin vestanfyrir. Her verður orkan omanfyri 150 metrar einans nýtt at trýsta vatnið norður til Eiðis ígjøgnum hesi klønu »rør« har stórt orkutap er, og ongin orka kemur til nýttu fyrr enn vatnið rennur úr Eiðisvatni. Fyri at fáa hesar 56 mill. kilowattimar mugu vit íleggja nærum 1 milliard krónur áðrenn 1993.

Hinegin vita vit, at oyggin goymir 80-100 milliúnir kilowattimar, nevniliga 42 milliúnir norðuri á oyinni og 38 milliúnir suðuri á Veðranesi. Hesar kunnu økjast munandi fara vit suður um nesið eftir meira vatni.

Væl sigur A. B. Berdal at hesar 38 milliúnir verða dýrar at fáa tøkari og umtalar eitt biligari projekt sum gevur 18 milliúnir kilowattimar, men hugsa vit okkum at biligu prisir H&S's eisini eru galdandi suðuri á Veðranesi, so verður orkan at leggja onkustaðni ímillum 18 og 38 milliúnir við móguleika at taka meira vatn longur suðuri.

Yvir eitt áramál kunnu við sostatt helst útvega útvið 100 mill. kilowattimar mótevnis teim 56 milliúnunum SEV ætlar at útvega.

Hetta er alt ov stórt munur til at lógtingið kann góðtaka hann uttan nærri grundgeving.

Skal ein góðtaka eina 50-60% útygging, má hon fremst á heilt annan hátt, nevniliga við fleiri smærri verkum, sum nýta vatnið nærum so sum tað kemur fyrri í náttúruni. Slíka útygging kundi undirritaði góðtikið, men nú hava menn valt »takrennuprincippið« við mongum tunnlum og longum atkomuvegum til byggiplássini, og skal tað nýtast, so mugu vit fáa mest burtúrur.

Frostbindingar - turkur — mjørki

Ein trupulleiki, sum menn vísa á við útygging í 260-300 metra hædd er frostbinding.

Við frostbinding verður orkan minni siga teri, men hetta er ein misskiljing, tí tey tøl, nevnd eru, byggja øll á mátingar at avrenning í Vestmanna og tilrenning til turbinurnar har. Her er altoð hædd tikið fyrri frostbinding, so tað er einans hæddin hugsast skal um, hvørt tað er grót, mjørki, frost ella turkur omanfyri broytir ikki hesi tøl, sum eru meðaltøl fyrri avrenning.

Vit fáa sostatt hesa orku, og termiska orku til regulering skulu vit hava, serliga á hægð (middagsleitið), men oljúnýtlan verður hvorki størri ella minni orsakað av frostbinding.

Slík kann eisini gera seg galdandi fyrri tilrenningina í goymslu í 150 metra hædd, men tøluni, nevnd eru fyri hesa eru eisini grundø á mátingar.

Er Eiðisvatn goymsla?

Á Veðranesi finst eingin goymsla siga menn, hon skal byggjast — sprengjast inn í fjallið.

Einhver dalur má eisini avbyrgjast skal goymsla fáast, hon finst har ikki frammanundan.

Eiðisvatn er ein náttúr-

lig goymsla siga teir, men so er als ikki. Henda lita »trakt« goymir litit vatn og tað verður liggjandi meðan bygt verður upp við tveimum byrgingum soleiðis at ein hevur bygt sær eina goymslu omaná Eiðisvatn.

Verður byrgingin 20 metrar høg og verður vatnreguleringin 3-4 metrar sum ásett í premissunum hjá Yviriðringarnevndini, so hevur ein bygt sær eina goymslu 16 metrar omanfyri verandi Eiðisvatn. Tað er torført at siggja tað »náttúrliga« í soleiðis atleggja eina goymslu í »leysari luft« framum at byggja hana á einhvønn annan hátt, t.d. við at avbyrgja ein dal ella sprengja eina goyslu inn í fjallið, ein goymsla sum kann lagast væl til lendið, so hon onki skemmir landslagið.

Hví leggur hann seg út í hetta

Framvegis spyrja fleiri hví eg so álvarsliga eri farin at viðgera hetta mál.

Skal einaferð enn endurtaka, at búskaparliga síðan orkymjar meg so nóg, at eg eri bangin fyrri, at øll viðari vatnorkuútygging stóðar seta vit nú spónin í skeiva fatið.

Hon stóðgar eisini stýra vit henni ikki neyvt, og tað tykjust SEV og ráðgevarar tess ikki at hugsa um.

Høvuðsorsøkin er tó hon, at vit nú øll megu gerast meira tilvitin um orkuspell so sum orkuprisirnir nú háttu sær, og so sum vitanin um tær orku-goymslurknøtturin goymir, setir okkum avbjóðing.

Lutur mín í hesum tjaki er sostatt ein roynd at økja tilvit okkara, minna á ábyrgd okkara mótevnis komandi ættarliðum og at royna at finna fram til skilabestu og biligastu loysnirnar.

12. februar 1985
Atli P. Dam

